

RĪGĀ

2022. gada 2. maijā
Nr. 1-23/065_e

**Saeimas Budžeta un finanšu
(nodokļu) komisijai**

Kopija:
Labklājības ministrijai
Finanšu ministrijai
Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
Latvijas Apdrošinātāju asociācijai
Paziņošanai e-adresē

Par priekšlikumiem likumprojektam
"Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā" (1383/Lp13)

Latvijas Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija) pārstāv virkni finanšu iestāžu, tostarp kredītiestādes un pensiju pārvaldītājus un fondus, kā arī komersantus, kas sniedz finanšu iestādēm būtiskus pakalpojumus. Asociācija līdz šim bija aktīvi iesaistīta likumprojekta "Grozījumi Valsts fondēto pensiju likumā" (1383/Lp13) (turpmāk – Likumprojekts) izstrādē.

2022.gada 7.aprīlī Saeimas sēdē 1.lasījumā tika pieņemts Likumprojekts, nosakot priekšlikumu iesniegšanas termiņu līdz 2022.gada 20.aprīlim.

Iepazīstoties ar Labklājības ministrijas 2022.gada 20.aprīlī iesniegtajiem priekšlikumiem Likumprojektam izskatīšanai otrajā lasījumā, **Asociācija kopā ar sadarbības partneriem ieguldījumu pārvaldes akciju sabiedrību „INVL Asset Management“, Integrum Asset Management IPAS un IPAS “Indexo” informē, ka atbalsta visus Labklājības ministrijas priekšlikumus, izņemot priekšlikumu, kas paredz papildināt likumu ar 7.¹ pantu, un priekšlikumu, ar ko papildina likumu ar 12.³ pantu (konkrēti – tā trešo punktu).**

Nemot vērā iepriekšminēto, aicinām Valsts fondēto pensiju likumā veikt šādus grozījumus, kā alternatīvu un iespējamu kompromisa priekšlikumu, salīdzinājumā ar Labklājības ministrijas priekšlikumu:

1. Izteikt Valsts fondēto pensiju likuma 7.panta pirmās daļas ievaddaļu šādā redakcijā:
  - a. "(1) Fondēto pensiju shēmas dalībnieks, pieprasot vecuma pensiju (tai skaitā priekšlaicīgi), vai vēlāk, izvēlas vienu no šādām iespējām:".
2. Papildināt Valsts fondēto pensiju likuma 7.pantu ar trešo daļu šādā redakcijā:
  - a. "(3) Aģentūra veic šā panta pirmās daļas 1.punktā minētās darbības šādos gadījumos:
    - 1) ja fondēto pensiju shēmas dalībnieks, pieprasot vecuma pensiju, neizdara šā panta pirmajā daļā paredzēto izvēli divu gadu laikā no vecuma pensijas piešķiršanas dienas, pirms tam rakstveidā par to brīdinot dalībnieku;

- 2) personai piešķirtais vecuma pensijas apmērs bez uzkrātā fondēto pensiju kapitāla ir lielāks par minimālās vecuma pensijas apmēru, kāds noteikts saskaņā ar likumu "Par valsts pensiju".
3. Papildināt VFPL ar 12.³ pantu šādā redakcijā (kā alternatīvs un iespējamais kompromisa priekšlikums Labklājības ministrijas priekšlikumam):
"12.³ pants. Īpaši pienākumi attiecībā uz ieguldījumiem Latvijā
Fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājs nodrošina, ka:
  - 1) tiek izstrādāta un mājaslapā publiskota ieguldījumu politika un ieguldījumu izvērtēšanas kārtība ieguldījumiem Latvijā;
  - 2) vismaz vienā no fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītāja ieguldījumu plānu prospektiem, ievērojot šajā likumā noteiktos ieguldīšanas noteikumus, tiek paredzēta ieguldīšana ilgtspējīgos instrumentos Latvijā;
  - 3) gada pārskatā tiek norādīti secinājumi un rezultāti par fondēto pensiju shēmas līdzekļu ieguldīšanu Latvijas ekonomikā;
  - 4) tiek izvērtēti pieteikumi par ieguldīšanu Latvijā, par to pieņemot lēmumu atbilstoši šā likuma 12.panta pirmās daļas ievaddaļā noteiktajam."

Alternatīvo priekšlikumu pamatojums

Vēršam uzmanību, ka Labklājības ministrija rosina papildināt likumu ar 7.¹ pantu "Dalības fondēto pensiju shēmā pārtraukšana pirms vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanas", kas citastarp paredz ne agrāk kā piecus gadus pirms vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanas pārtraukt turpmāku dalību fondēto pensiju shēmā.

Lūdzam ņemt vērā, ka šobrīd izvēle par uzkrātā valsts fondētās pensiju sistēmas (turpmāk – VFPS) kapitāla izlietojumu – pievienošanu pirmajam līmenim vai mūža pensijas iegādi - jāveic 6 mēnešu laikā, un VFPS kapitāla izņemšanu nav iespējams atlikt vai uzsākt izņemšanu pa daļām, neslēdzot savu VFPS dalībnieka kontu. Tas pēc būtības nozīmē, ka turpat 20 gadus, ko cilvēks pavada pensijā, uzkrāto kapitālu nav iespējams ieguldīt kapitāla tirgū, tā vietā kā vienīgo iespēju piedāvājot garantēto likmi mūža pensijas apdrošināšanā, kas nenosedz inflāciju.

Finanšu tirgi vienmēr svārstās. Reizēm kritumi ir straujāki un ilgstošāki, un tos parasti sauc par krīzēm. Šobrīd obligāciju ieguldījumiem ir vērojams daudz lielāks svārstīgums nekā jebkad iepriekš. Vienlaikus lielu naudas līdzekļu turēšana Latvijas bankā jebkuram, arī Valsts kasei, šobrīd izmaksā 0,5% gadā. Nav iespējams nodrošināt garantētu pozitīvu atdevi, par to nemaksājot! Arī turpmāk paredzamas finanšu tirgus svārstības, kas vienmēr apgrūtinās izeju no finanšu tirgus «pareizajā laikā». Proti, ir ļoti liela varbūtība, ka 6 mēnešu laikā, kad jāveic izvēle, var gadīties tirgus kritums pat konservatīvajiem plāniem.

Papildus skaidrojam, ka:

- a) šī Labklājības ministrijas rosinātā iecere mazinās investīcijas nelikvīdos instrumentos Latvijā, kas ir pretrunā Labklājības ministrijas iecerei noteikt pienākumu 7% aktīvu ieguldīt dzīvojamā fonda atjaunošanā, renovācijā vai energoefektivitātes uzlabošanā.
- b) dalībnieki šo iespēju izmantos "pēc fakta" jeb tad, kad finanšu tirgos būs bijis kritums, attiecīgi viņu uzkrājumu vērtība būs samazinājusies, tādējādi "piefiksējot" finanšu tirgus zaudējumus. Pēc tam šos zaudējumus segs citi nodokļu maksātāji no savām sociālajām apdrošināšanas iemaksām, valstij iztrūkumu indeksējot.
- c) iespēja izstāties no VFPS atņem iespēju līdz šim uzkrāto pensiju otrā līmeņa uzkrājumu mantot, kā arī vēlāk iegādāties mūža polisi.

- d) lai nodrošinātu ieceres ieviešanu, noteikti tiks radīts ievērojams finansiālais slogs sociālajam budžetam, kas būtu jāietver Labklājības ministrijas priekšlikumu anotācijā.

Ieviešot šādu ierobežojumu, cietīs arī ieguldījumi Latvijā:

- a) jo finansējums, ko teorētiski var izņemt piecus gadus pirms pensijas vecuma iestāšanās, netiks ieguldīts ilgtermiņa ieguldījumos - nelikvīdos instrumentos (piemēram, īres namu fondos), lai nodrošinātu nepieciešamo likviditāti, un tādējādi cietīs arī konservatīvo ieguldījumu plānu potenciālā ilgtermiņa atdeve.
- b) šāds solis samazina pērn Valsts fondēto pensiju likumā veikto grozījumu (par zema riska alternatīvo ieguldījumu fondu klasifikāciju kā obligāciju ieguldījumus) pozitīvo ietekmi.

Regulāras izmaksas no pensiju ieguldījumu plāna ļauj mazināt tirgus kritumu ietekmi, ļaujot lielākajai kapitāla daļai atkopties, krituma brīdī izņemot tikai ikmēneša pensijai nepieciešamo daļu. Ja iespējams summu neizņemt, tā agrāk vai vēlāk atgūst vērtību. Proti, vienīgā aizsardzība pret tirgus svārstībām ir regulāras iemaksas un arī regulāras, paredzamas izmaksas! **Līdz ar to Asociācija kopā ar sadarbības partneriem atbalsta Labklājības ministrijas ieceri nenoteikt vienotu datumu, kad visiem ir jāizņem uzkrātais pensiju kapitāls, un vienlaikus uzskata, ka pensionāram ir jādod iespēja arī pēc pensionēšanās vecuma iestāšanās turpināt pelnīt kapitāla tirgū. Attiecīgi izsakām priekšlikumu noteikt, ka, ja uzkrātais VFPS kapitāls ir pietiekoši liels un pensiju pirmā līmeņa uzkrājums ir vismaz tā brīža minimālās pensijas apmērā, ļaut dalībniekam izņemt kapitālu pa daļām vai nu caur apdrošināšanas risinājumu ar piesaisti ieguldījumu fondiem, vai caur regulārām izmaksām no ieguldījumu plāna.** Detalizēts priekšlikuma izvērtējums ir pievienots vēstules pielikumā.

Attiecībā uz Labklājības ministrijas ierosinājumu papildināt likumu ar 12.³ pantu "Īpaši pienākumi attiecībā uz ieguldījumiem Latvijā", kura trešais punkts paredz noteikt, ka "ne mazāk kā septiņi procenti no fondēto pensiju shēmas līdzekļiem tiek ieguldīti investīcijās, kas vērstas uz Latvijas dzīvojamā fonda atjaunošanu, renovāciju vai energoefektivitātes uzlabošanu", skaidrojām, ka **7% ierobežojums ir pretrunā Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 56.pantam, kas aizliedz visus kapitāla aprites ierobežojumus dalībvalstu, kā arī dalībvalstu un trešo pušu starpā, par ko 2011. gada 21. decembrī ir arī ES Tiesas spriedums lietā pret Polijas Republiku¹.**

Tāpat šāds ierobežojums nav plānu dalībnieku interesēs, jo:

- a) šobrīd tirgū nepastāv instrumenti, kuros investējot pārvaldnieki varētu izpildīt ierosinājumā norādītos nosacījumus. Visticamāk šādas investīcijas būtu iespējams veikt, veidojot jaunus alternatīvo ieguldījumu fondus (AIF), kas ieguldījumu plānu dalībniekiem radītu papildu izmaksu slogu, jo AIF ieguldītājiem jāsedz salīdzinoši augstas AIF pārvaldes komisijas maksas;
- b) šāda prasība klaji pārkāpj VFPL 12. panta 1.daļā noteikto pienākumu būt "gadīgam un rūpīgam saimniekam", darbojoties plānu dalībnieku interesēs. Proti, citi ieguldījumi - nevis ierosinājumā minētie - konkrētā plāna dalībniekam var būt izdevīgāki no riska un atdeves viedokļa. Šobrīd nav izvērtēts potenciālais ienesīgums ierosinātajiem investīciju veidiem, tomēr, apskatot alternatīvas iespējas finansējuma iegūšanai, piemēram, komercbanku kredītiem, šādi ieguldījumi caur AIF struktūru var nebūt ekonomiski pamatoti.

---

¹ EST 2011.gada 21.decembra spriedums lietā Nr.C-271/09

Pieejams:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=117182&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3262663>

Lai veicinātu šo priekšlikumu skaidrošanu un rastu veiksmīgākos risinājumus, Asociācija kopā ar sadarbības partneriem ir gatava piedalīties Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēdē, lai pamatotu attiecīgo priekšlikumu nepieciešamību. Pateicamies Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijai par līdzšinējo sadarbību un finanšu nozares viedokļa uzklauššanu.

Pielikumā: Asociācijas, Latvijas Apdrošinātāju asociācijas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas priekšlikumi valsts fondētās pensiju sistēmas pilnveidei attiecībā uz uzkrātā kapitāla izmaksu, sasniedzot pensijas vecumu.

Ar cieņu

Latvijas Finanšu nozares asociācijas valdes priekšsēdētāja

Sanita Bajāre

IPAS „INVL Asset Management” valdes priekšsēdētājs

Andrejs Martinovs

Integrum Asset Management IPAS valdes priekšsēdētājs

Reinis Vība

IPAS “Indexo” valdes priekšsēdētājs

Valdis Siksnis

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Ieva Alhasova, ieva.alhasova@financelatvia.eu